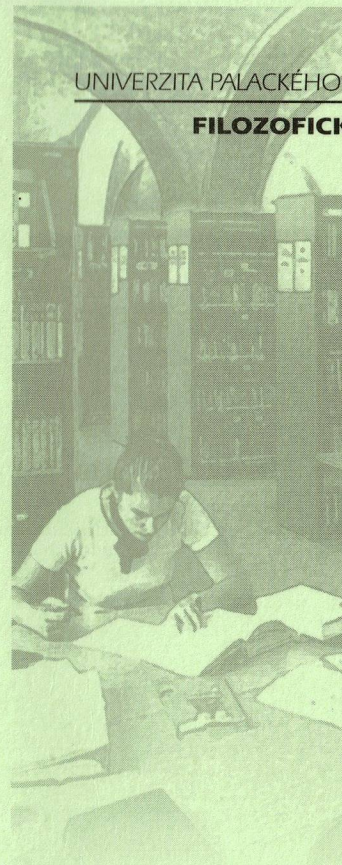

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

2003

UKRAJINSKÉ REÁLIE 1

Natalja Malinevská

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Natalja Malinevská

UKRAJINSKÉ REÁLIE 1

Olomouc

2003

Recenze: prof. PhDr. Josef Anderš, DrSc.
doc. Vitalij Arkadijovyč Peredrijenko, CSc.

ЗМІСТ

Україна сьогодні	5
Державні й національні символи українців. Тризуб	10
Прапор та гімн	13
Сторінки історії України	16
Українці: які вони?	25
Дива дивні	27
Київ – столиця України	29
Львів	34
З історії українських грошей	38
Козацькі клейноди	42
Архистратиг Михаїл	45
Богдан Хмельницький	48
Іван Мазепа	55
Пилип Орлик	62
Михайло Драгоманов	67
Михайло Грушевський	71
Агатангел Кримський	77
Княгиня Ольга	81
Анна Ярославна – королева Франції	86
Роксолана	91
Література	95

1. vydání

© Natalja Malinevská, 2003

ISBN 80-244-0670-5

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

Завдання до тексту:

1. Визначте за словником значення незнайомих слів та словосполучень:
Кордон, автономний, перепис, від'ємний, приріст, посадова особа, виконавчий, законодавчий, блок, електорат, артерія, водотік, порт, пором, лісостеп, степ, флора, фауна, заповідник, корисні копалини.
2. Утворіть форму множини поданих іменників: держава, кордон, житель, особа, голос, ріка, річка, гора, потік, ліс, степ, берег, ґрунт, місто.
3. Із наведених нижче слів доберіть до них усі можливі означення, узгоджуючи в роді та числі: великий, гучний, дзвінкий, тихий, широкий, спокійний, повноводний, високий, низький, густий, швидкий, зелений, мішаний, хвойний, родючий, невеликий, визначний, місцевий.
4. Від назв країн утворіть за поданим зразком назви їх мешканців:
Україна – українець, українка, українці.
Білорусь, Польща, Угорщина, Греція, Болгарія, Росія, Молдова, Німеччина, Румунія, Словаччина, Франція, Італія, Іспанія.

Україна сьогодні – це одна з найбільших постсоціалістичних держав Східної Європи. Її територія охоплює 603,7 тис. кв. км, що перевищує площі таких європейських країн, як Франція (544 тис. кв. км), Іспанія (505 тис. кв. км), Швеція (450 тис. кв. км), Польща (312,7 тис. кв. км). Протяжність сухопутних кордонів України становить 6500 км. Вони розділяють державу з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією, Молдовою, Росією та Білоруссю. Зі сходу на захід країна простяглася на 1316 км, а з півночі на південь – на 893 км. До складу держави входять 24 області й Автономна Республіка Крим. Два міста – Київ та Севастополь – мають республіканське підпорядкування. Столиця України – місто Київ.

За даними Всеукраїнського перепису, який проводився у 2001 р., в Україні проживає 48 млн. 457 тис. громадян. Переважна більшість із них – українці (77,8 %), є росіяни (17,3 %). Мешканцями України є також білоруси, молдавани, кримські татари, болгары, угорці, румуни, поляки, євреї, вірмени, греки, німці, грузини. На жаль, як і в багатьох країнах, у державі протікає від'ємний приріст населення.

На сьогодні українці домінують у всіх областях України, в тому числі у Донецькій, Луганській, Дніпропетровській, що традиційно вважалися російськомовними. У західних же областях – Івано-Франківській та Тернопільській – проживає понад 97 % українців. Найстрокатішою в етнічному відношенні є Автономна Республіка Крим, де мешкають представники більше 125 націй і народностей.

Основи державного устрою, права та обов'язки громадян закріплено у Конституції, прийнятій Верховною Радою України 28 червня 1996 року. Цим же документом українську мову визначено як державну. Рідною її вважає 68 % населення країни.

Серед віруючих українців переважають православні та греко-католики. Дві третини населення України – міські жителі.

Найвища посадова особа країни – Президент, який здійснює владу через уряд – Кабінет Міністрів, центральні й місцеві органи виконавчої влади. Найвищим органом законодавчої влади є Верховна Рада (парламент). Важливою подією 2002 року стали вибори до цього органу, в яких взяли участь 62 політичні партії зі 150, зареєстрованих в Україні. Досвід діяльності зумовив об'єднання 42 партій у 13 виборчих блоків. У процесі виборів найбільше голосів було віддано партіям правого спектру, які ввійшли до виборчого блоку Віктора Ющенка „Наша Україна“ (23,6 %). Блок утворив найчисельнішу серед фракцій парламенту. Комуністична партія здобула 20 %, блок „За Єдину Україну!“ – 11,8 %, Блок Юлії Тимошенко – 7,3 %, Соціалістична партія України – 6,9 %, СДПУ(о) – 6,3 %. Решті партій і блоків електорат віддав невелику кількість голосів.

Найвищим судовим органом країни є Верховний Суд. Малий державний герб України – золотий тризуб на синьому щиті. Державний прапор України – прямокутне полотнище з двома рівноширокими горизонтальними смугами. Верхня забарвлена в синій колір, нижня – у жовтий. Державний гімн, „Ще не вмерла Україна“, написаний П. Чубинським та М. Вербицьким.

Головною водною артерією України є ріка Дніпро, третя за величиною (після Волги та Дунаю) ріка Європи. Дніпро бере свій початок за межами України, на Валдайській височині. Загальна довжина його на території держави – 984 км. Живлять цю могутню ріку на всьому її протязі близько 32 000 водотоків. Дніпро поділяє Україну на Правобережну та Лівобережну. Назва ріки – скіфського походження, проте

існує ще один гідронім. Самі східні слов'яни з давніх-давен з любов'ю називали свою річку Славуютою. Зараз ця назва зустрічається переважно в поезії. До найбільших рік України також належать: Південний Буг – 806 км, Псел – 717 км, Дністер – 705 км, Сіверський Донець – 672 км, Горинь – 659 км, Десна – 591 км та інші. Найповноводніша ж ріка України – Дунай, хоча його протяжність в Україні всього 174 км. На півдні Україну омивають Чорне та Азовське моря. Більше з них Чорне, у нього впадають Дніпро, Дунай, Південний Буг, Дністер. Теплішою через невелику глибину (80–120 м) є північна частина Чорного моря. Починаючи зі 150–200 м, глибини його заражені сірководнем. Найважливішими портами України є Одеса, Херсон, Ялта, Керч та Іллічівськ, звідки курсує пором до болгарської Варни.

На заході України, на території Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької областей розташовані найбільші гори України – Карпати. Це лише частина східних Карпат. У межах України гори мають довжину понад 270 км і ширину до 110 км. Найвища їх вершина – гора Говерла (2061 м). У Карпатах міститься й одна з водних перлин України – озеро Синевир, що живиться гірськими потоками. Його називають ще „синім оком“: у чистій воді озера водиться багато цінних видів риб. На півдні України підносяться Кримські гори, найвища вершина – Роман-Кош, 1545 м. На території Західної України та Українського Полісся переважають ліси, які займають 14 % площі країни, на решті розташовані лісостепи і степи. Клімат в Україні помірний, континентальний, на південному березі Криму субтропічний. Багатство флори та фауни допомагають зберегти більше 10 заповідників. Один із найбільших, Асканія-Нова, міститься на півдні України.

У надрах української землі є багато корисних копалин: кам'яного вугілля, залізної, алюмінієвої, нікелевої, марганцевої руди, урану, графіту, кам'яної солі, сірки, каолінів. Серед галузей промисловості переважають гірничо-видобувна, чорна і кольорова металургія, машино- і приладобудування, легка, харчова. Україна має численні енергетичні джерела: тепло-, гідро- й атомні електростанції. Розвинений і транспорт.

Нові дослідження свідчать про те, що територія Західного Причорномор'я має найкращі геофізичні умови для розвитку цивілізації. В Україні, зокрема на Наддніпров'ї та Наддністров'ї, розташовані унікальні українські чорноземи, ширина їх тут досягає 500 км. 1/3 кращих світових чорноземів – українські. Ці родючі ґрунти

та кліматичні умови традиційно сприяють розвиткові сільського господарства. В Україні вирощують зернові та кормові культури, картоплю, цукрові буряки, соняшники. Це, в свою чергу, зумовило й розвиток тваринництва.

Україна підтримує зовнішньоторговельні зв'язки приблизно зі 180 країнами, найактивніше з Росією, Туркменистаном, Німеччиною, Китаєм, Туреччиною, Білоруссю.

Найбільші міста України – Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Одеса, Запоріжжя, Львів, Кривий Ріг.

Запитання та завдання до тексту:

1. У якій частині Європи знаходиться Україна?
2. Якими є площа і протяжність країни?
3. Користуючись картою, назвіть центральні, північні, південні, східні та західні області України.
4. З якими державами межує Україна? Покажіть кордони на карті. З якою державою в Україні кордон найбільший? Найменший?
5. Які гілки влади є в Україні? Хто їх очолює?
6. Що входить до національної символіки держави і які кольори тут поєднуються?
7. Назвіть і покажіть на карті найбільші ріки України.
8. Які гори є на території України?
9. Які корисні копалини видобувають у країні?
10. Які українські порти Ви можете назвати? Де вони знаходяться?
11. Які географічні зони є в Україні? Знайдіть їх на карті.
12. За якими напрямками розвивається народне господарство України?
13. Назвіть і знайдіть на карті найбільші міста України. Де вони знаходяться?
14. За контекстом підберіть синоніми до слів: країна, ріка, площа, жителі.
15. Доберіть антоніми до слів: найбільший, найактивніший, спільний, найкращий, найдовший, найвищий, новий, останній, правий.

Орфоепічно-орфографічний коментар

За правилами українського правопису, у словах *обов'язки, любов'ю, кам'яного*, на *Наддніпров'ї* та *Наддністрів'ї*, зв'язки після губних приголосних перед наступними **я, ю, є, ї** пишеться апостроф для позначення роздільної вимови.

Апостроф також пишеться перед йотованими після префіксів, що закінчуються на твердий приголосний: *від'ємний, об'єднання*; після твердого приголосного **р** в кінці складу: *Причорномор'я*.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Що ми знаємо про державний устрій і політичну систему України?
2. Чи можна вважати Україну багатонаціональною державою?
3. Чи добре забезпечена країна природними ресурсами?
4. Які можливості, на Вашу думку, це відкриває?